Om Qvinnokönets naturliga höghet

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta anonyma verk, som anses vara författat av **Thomas Thorild** (1759-1808) har digitaliserats av Litteraturbanken och anpassats för Projekt Runeberg i janauroi 2016 av Ralph E.

En senare utgåva i fraktur har den utförligare titeln *Man-Könets Owärdiga Herrawälde på Jorden, eller Qwinno-Könets Naturliga Höghet; Tillika med Twå berömda Filosofers Tankar om Fruntimmer* (1817) och finns **digitaliserad vid Umeå universitetsbibliotek**.

OM

s

QVINNO KÖNETS

v : • ' i-

NATURLIGA HÖGHET.

Träldom ar förbuden i Sverige,

Årlig Svenfl, pag. io6o>

KIÖBENHAVN 1793. T&vkt kos Johan Rudolph Thiele.Pörfta Capitiet. ;

det mäft vanliga i verlden ar Karlarnes ftolthet i hiinfeende til Qvinnor: hvilken ftolthet vifar fig, når det är illa, i et jflags vildt, och när det iir val, i et flags mildt, Förakt: fådant (om man känner för barn > och för alt det, hvars fvaghet är altför långt inunder ens höghet.

Detta är få visft, at äfven karlarnes mäft ömma dyrkan för qvinnorna, til flat icke finnes vara annat, än en Konft, en föt lift af deras Begärelfe.

Jag (jelf kände detta milda och fmikrande . förakt, med en få aldeles turkifk inbildning, at jag jemförd^ qvinnorna med hvar och en

A 2 annan

\annan liten välluftig och lyfande Egendom: då deremot en Man betydde för mig en halfgud, eller, i en enda tanke, ale fannt och ftort.

Men det hände en vacker dag, at jag läfte i en bok, hvad jag viil hundrade gånger läft förut, om Döttrars upfoftran ," huru de icke nog "tidigt kunna bildas til den laggranna dygd fom v tilhor en Qvinna i verlden. "

Hvad? tänkte jag: de måfte väl först an-fes fom Mannifkor, innan de anfes fom Qvinnor?

Och denne ende tanken — at denna fkö-nafle hälften af förßändiga varelfer på jorden äro förstÄnniikor, dernest Qvinnor: och icke, få fom man altid anfett dem, först Qvinnor, dernest Männifkor — denne ende tanken ned/log min turkifka inbildnings höghet, och i et ögnablick lärde mig at rätt fe den ovärdiga HALFMaNSKLiGHET , hvaruti . karlarnes dumma vildhet nättan altid driltat hålla Qvinnorna.

Men, tänkte jag tillika, hvad ömt och ädelt, hvad välgörande Sanning, hvad gudomligt Snille, hafva icke varit hållna i iamma mörker och förtryck: då viildjurs Styrka och villdjurs Lift varit näftan den enda Lag på jorden, under Karlarnes långvariga och vettlöfa välde ?

Man5

Man bör derföre icke undra, at defle fam-me karlarne, hvars högfta Oftcicklighet både at TänWoch at Styra fig ijelfva är af Verldens Hi-ftoria få klar, at de, med fina hårda fenor och fit ynkeliga vett, icke fett hos Qvinnorna något mera Stort än Kjortlarne; icke märkt, at den ädla varelfe fam hette Hon , aldraförft hette Menniska; och icke förftådt, at den lilla olikheten af kön var en blott fkugga emot den ftora Likheten af Förftånd och Hjerta, det är, af Månfklig Dygd och Wärdigher.

Karlarnc, fom äro och altid varit, icke Jordens Herrar, uran med den löjligafte låghet hvarannans Slafvar, hafva likväl, kanfke af den mesaluighcf fom hemligen åtföljer Öfvermodet icke vågat följa det riktiga Förnuft, at Hitta deremot fin egen höghet i det fom atfkiljer deras Kön. Hvarigenon vi, til evigt åtlöje, fkulle hafva fått en höghet, fom både riktigt fvaradc emot den af dem nådigfl förordnade Kjortel-träldom, och fom fullkomligen anftod deras myndigt oförftåndiga flägte, nämligen, jufl efter bokftafven, et Byx-majeftät.

Det är altför klart, at famma fånighet eller fkamlöshet fom det vore at betrakta en karl blott i egenfkap a£ en Han ; famma fånighet eller

A 3 j[kam-XI

ikarnlöshet ar det ock at betrakta en Qvinna blott i egenfkap af en Hon. Dä likväl en Qvinna, enligt Naturens gudomliga Ordning, är:

I. En Förftåndig War elfe: med allen fådan

varelies rättighet och höghet.

II. En Männißa: med all en Månnifkas rättig-

het och höghet»

III. En Medborgare: med all en Medborgares

rättighet och höghet*

IV. En Vän: för alla fina Vänner»

V. En Slägting: för alla fina Slägtingar,

VI» En Husmoder: för hela fit Hushold»

VII. Och änteligen aldrafift en Hon, en Ål-fkarinna för en vifs lycklig karl, eller om ni heldre vill, en Huftru.

Af hvilken ftora och fanna Ordning man fer, hvad for et ynkeligt Oförftånd fom är i karlarnes ovärdiga fatt at betrakta Qvinnorna endaft fålom Hoimor, det är, endaft låfom qvinnor: da häraf är klart, at Qvinnorna med aldelesfamma Skäl kunde betrakta den andra hälften af Människorna , det är, alla karlar, endaftdafl fåfom Hannar', hvilket ockfå rigtigt Amazonerna fordom gjorde»

Men jag vågar be alla ädla och vettiga Qvinnor at förlåta denna vildhet hos karlarne: emedan man heligt kan foriäkra, at de hafva alt för litet Förftånd at i et få högt ämne kunna mena något ondt: utan alt måfte förklaras af denna vettlöshet få gammal fom verlden, genom hvilken de dömt lika blindt om alt annat, fom rörer Män (kl i g Ratt och Mänfkligt Wärde,

Således fundera deße fluge barbarer få här om en Kung: Han är I. Kung, II. Min Äller-nådigfte Herre och Befordrare, III. Medborgare, IV. Männißa, V. Förßändig JVarelJe. Ehuru det är klart, at detta är ingenting mindre än at vända up och ner på Naturens heliga Ordning, på Naturens fanna Wärde och Höghet: ty ko-nungfligt majeftät beftår endaft deruti at vara I, mäft Förßändig War elfe > IL mäft Männißa , III. mäft Medborgare.

Åfveniå döma de etBarn, en Tjenare, en Bonde, en Fattig: och'facta al-tid det fift, fom iir det adlade och högfta. Hvarigenom de evigt kunna bibehålla ibland fig alt det ynkeliga förnäma Karingikråck lom gör dem til hvarannan? flafvar, och alt det ynkeliga låga Öfvermod fom gör dem til hvarannans tyranner.

A 4 Men8

' v •

Men detta är naturligt, Mina Läfarinnor» I Boren veta, at Karlarne hava få förträffliga Ögon, at de altid fe det för/l, fom är för Näfan på dem: men hafva tillika få flått Förftånd, at de fällan fe längre. Och derföre, då man beundrar Karlirnes flcarpfinnighet, hvarigenom de redan för 6000 år fedän utgrundat at Qvinnorna äro Honnor, detvilfaga, äro Qvinnor; få bör man ock af mildhet förlåta dem, at de, efter 6000 års forfök at tänka, ännu icke kunnat finna, at Qvinnorna, med likafd fullkomlig Rätt fom De, äro Människor.

Anm. Halfmänniska kallar jag den, hvars Mänjfkliga Rätt och Höghet, genom något flags tyranni, fattcs ned inunder en annan mindre och fämre egenfiap, iå at han icke allenaft til hälften utan öfra mycket mer, anfes allmänt for något annat, än Människa. Såfom at anfes mera för qvinna, barn, tjenare, bonde, cavalier, herre, prins, än Människa.

\

AndraXI

...... 1 " 1 1- 1.....' 1 "-Xfr

Andra Capitlet.

]Vien, ropar man, Då ni på detta fatt, vill up-höja Qvinnorna til famma allmänna och fullkomliga Mànnxjko-Rcittfom den Karlarne yrka; få bör ni ock tillika uphöja dem öfver all fin Svaghet til famma Styrka at fullgöra alla ftora Pligter.

Himmelens Gud| om Svaghet våga Karlarne tala: de, fom i defla mörka och blodiga 6.000 år, på hvilka de haft Jordens välde, ftyrt fig fielfva och alt med en få ryflig och galen förvirring, at om de hade tagit alla fina rådflag utur et Lotteri enkom ftäldt an af Lucifer, la hade dock aldrig något kunna utfinnas med min-dre Vett, eller verkftällas med mera Grymhet, eller åtföljas af en mer ynkeligt narr akti g Pomp och Ståt, an deras hela fåniga regering.

Man behöfver endafl: tänka på Verldens Hiftoria: endaft tänka på, at all Jordens ofante-liga Dårfkap ju är Karlars verk: och at än i Dag det verkeligenKloka i verlden förhåller fig til det verkeligen Galna, fom et til tufende.

A 5 SåI

10

Således kan jag, enligt detta flora fextu-fendåriga Bevis, icke ens tänka mig en Oßiklig-het at Hyra fig fjelf och andra, dec ar, jag kan icke etts tänka mig en Svaghet mera ynkelig och likväl mera uppenbar, än juft Karlarnes, Helft mr det tillägges: at dels de mäft löjliga, d-els de mall blodiga af deras galenfkaper, hafva de ftåldt an juft på en vink af Qvinnor, hvilka de {jelfve, förft genom fin vishet födt up til galningar, och fedan tilbedt.

Så at har fynes Karlarnes fak vara på en gång och för evigt tappad,

w Men — fäga De, och t-aga en mera föt v mine: Vi hafve ja dock altid varit jfor dens w Herrar ? Qvinnokönet har ju i alla tider måfl: " erkänna vår öfvermagt? Och det lom altid " ikedt, det anfes vara Naturens Lag. "

Nej, gode herrar. Sanningen, Snillet och Dygderna; Mänfkligheten Ijelf, och des ljufva och heliga Lagar; Sålheten, med alla rena och naturliga Nöjen — hafva ännu långt hårdare varit af eder kufvade, än Qvinnorna. Bevifar detta alla defia gudomliga tings Svaghet , eller at de af eder varit kufvade med rätt? Nej: det bevifar endaft den Villdjurs-Styrka i Senor, den hårdhet i Sinne, den grymma förmåga at

emotXI

emotfta ak riitr och gudomligt, hvilken ftändigt utmärkt eder i Verldens Hiftoria. Och dernäft röjer ijelfva denna Hiftoria, til eder blygd, at icke ens deua tåga välde, rart at tala, tilhörf eder: Ty aldraförft voro Willdjuren Jordens-Herr ar-t genom en Styrka ftörre än eder och li* kafå ädel: och altfedan hafva, icke J, utan Bedragare i Guds Namn, och Tyranner med eld och fvard, och alla blodiga och galna Lafter, och med et Ord, deffa urgamla Potentater Dumheten och Lögnen i varit Jordens fanne Herrar: och J Ijelve hafven varit endaft låga Slafvar med mo-narchers högfärd.

Så at edert Skryt at altid hafvat kufvat Qvinnorna, är juft det Ikryt at altid hafva kufvat Billigheten och Ömheten och Snillet och Skön-

heten och all guddomlig Sanning på jorden. « * *

Åndå forföka Karlarne fin fextufcndåriga Ofkicklighec at Tänka; och ropa altjemt öm Svaghet hos Qvinnorna. Ty troen icke, Mina Läfarinnor, at defte högfärdige barbarer någonfin kunna förnimma, at det, fom altid var tryckt' och kufvadt, det har ock aldrig kunnat hinna

l!Pup til fin rätta Styrka och Storhet. Folk af fnil-le och uplysning, gode Män och Patriorer, arbetande Hopen, (]elfva Nationerna, med et ord, alt det fom är malt rätt och ftort, hvad märkelig Styrka har väl alt detta ännu i Dag? Och dock kar man af de fkönafie Exempel fett, at i defia ännu kufvade väfcnder är en tyll gudom, lig Kraft, fom de redlige hoppas fkail engång bryta fram, och upftiga til at välfigna Jorden. Derföre, fåfom man af et enda fnilles, af en enda ftor mans, välgörande magt, flutar til hvad fnillen och ftore män kunna göra; lå bör man ock , af de undransvärda förträffligheter , både FÖrftåndets och Hjerrats , (om man fett hos Qvinnor oaktadt deras få tilfallen at lyfa i Verlden, fluta til hvad de kunna vara, när de cn gång rätt lära känna fin naturliga höghet, fom är grundad i deras mera ömma och lifliga Mänfk-lighet. Jag vil icke tala om alla defia flora Drottningar, alla defia Hjeltinnor, Statskloka och Snillen, af deras kön: ty derom flår i andra böcker nog, J^g vill icke heller tala om alia defia ömma och höga Dygder, fom de, med en na-fian gudomlig finnesftyrka, likaiå dagligen fom tacklöfi:, fullgöra i det enfkilta Lifvet: ty detta känner hvar och en uplyfl> Men jag vil endafl

näm-nämna den enda vår Christina: fom var flor nog at leende kafta bort en Crona, för hvilken ftårliga lelcfak de flörfte Karlar i verlden gjort lå många tufende blodiga dårfkaper: fom förftod at med en vink famla omkring lin Perfon alla Verldens då lyfande fnillen , hvilket i alla tider-ingen kunglig Karl haft vett at göra: och fom, i det Hon har fkrifvit, vifar et få ägta flört

FÖrftånd, at man icke har fett et ftörre.

/

Men, hvad kan man vänta af deffe Karlarnes vett: Då de, med all fin trotfighet, näftan aldrig kunnat uplyfta fig til ens en tanke om det fom är högre Styrka. At en Väderqvarn i full gång är ßark> det märka de: men Luftens ftyr-ka, fom drifver den, det är redan något hög-lärdt för dem. At Brunkebärg är ftarkt, det kunna de ge fig Sjurufand på: men Aetherns eller Ljufets näftan oändeliga magt på hela Naturen , det är intet för dem. At ftyrka i Senor är Shjrkci, det är det alraförfta och klarafte af nit hvad de veta och rätta principen i hela deras Vishet: men at Samlingens magt, hvars minfta vink gör revolutioner och omfkapar Tiderna ; at Skönhetens magt,, för hvilken alle hjeltar fallit; at V ål gör an dets magt, fom aldrig något lefvande v alfen de emotflår — är en : - oän-

/14

oändeligt högre Styrka, det är for dem en ny-het. Men denna Styrka är Guds, och .Snillets, och Qvinnornas. Hvarföre ock Qvinno-Styrkan liknar mera en Ängels, hvilket väfende man vet arfå långt mägtigare än vi, fom det är högre: då Karl - Styrkan liknar mera et Willdjurs, hvars våld förfkräkker och nedflår. Aideles få, fom man om Wåren fer, at en enda grad af Solens ljus och värma, verkar mägtigare pa hela Naturen, än tufende Åfkor.

Dock måfte jag medgifva til Karlarnes ära få mycket, at. de altid med en undransvärd Kraft emotftått Förftåndet, Dygden, och Skönheten; och at denna höga Qvinno-Styrkan ännu icke mägtat vinna mera på dem, än hvad det, fom de fjelfve føfva ömt och högt, har kunnat vinna på Djuren; det är, icke ftort mera, än det af konfl och Söt het,

af Jnille och fmak, hvartil de ijelfve bragt Papegojan , Apan och Björnen*

Skall jag föga fanningen rent ut?

Då man betraktar, at juft i den mån fom en karl förädlas, liknar han, i mildhet af feder och väfende, en Qvinna, låfom man fer hos alla Karlar af fjäl och kånfla (horn-mes de Sentiment), o«h tvertom at juft i den

månmån en Qvinna förfämras, börjar hon, i all flags Ofed, likna en Karl; ja, då man fer dem fullkomliga likhet i ömhet och liflighet Tom är imellan Qvinnor och alla fanna Snillen, det vill (aga, de höga männiflcor fom genom fit Förftånd eller fin Dygd äro allas Välgörare: Så är det omöjeligt at icke tillägga Qvinnorna ju (t denna (amma naturliga höghet öfver Karlarne, fom defie altid tiltrodt fig äga öfver Qvinnorna. Hvarigenom Förftåndets Ordning i verlden måfte uprättas på detta fatt: Naturen, Snillen t Qvinnor, Karlar, Djuren,

Anm. Och härmed har jag den äran at {luta mit Andra Capitél. Det Tredie åter-ltår, fom fkall vifa, Huru Jordens välde af Qvinnornas Ömhet och Skönhet bör winnas?

i